

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 4, Article Number: 1C0220

EDUCATION SCIENCES

Received: August 2010

Accepted: September 2010

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2010 www.newwsa.com

Elvan Yalçınkaya

Ataturk University

Eykaya79@mynet.com

Erzurum-Turkey

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME TEKNİKLERİNİ
KULLANMA DÜZEYLERİ**

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı; yenilenen 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programındaki ölçme-değerlendirme tekniklerinin kullanılma sıklığını ortaya çıkarmaktır. Araştırma, betimsel bir çalışma olup tarama modeline dayalıdır. Çalışmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS programı ile yapılmıştır. Araştırma sonuçlarında, öğretmenlerin, geleneksel ölçme ve değerlendirme tekniklerini alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine kıyasla daha fazla kullandıkları anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Ölçme, Değerlendirme,
Geleneksel Değerlendirme,
Alternatif Değerlendirme

**THE LEVEL OF SOCIAL STUDIES TEACHERS' USING MEASUREMENT AND
ASSESSMENT TECHNIQUES**

ABSTRACT

The main purpose of this study is to discover how often measurement and assessment techniques are used in renovated 6th and 7th social studies program. The study is a descriptive one and it is based on the model of survey. The questionnaire was used as data collection tool. SPSS Program was used in data analysis. At the result of the study, it was understood that teachers have used traditional measurement and assessment techniques more than alternative measurement and assessment techniques.

Keywords: Social Studies, Measurement, Assessment,
Traditional Assessment, Alternative Assessment.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

XX. yüzyıl sona ererken, Bilişim Devrimi olarak adlandırılan bilgi üretimi ve ediniminde kaydedilen baş döndürücü gelişmeler ile soğuk savaşın bitişiyle başlayan Üçüncü Küreselleşme Dalgası, işlevsiz hale getirdiği Sanayi Devrimi sonrasının eğitimsel paradigmasını yerle bir etmiş; bunların yerini yenilerinin almasına neden olmuştur. Bu tarihsel kırılmanın eğitimdeki en önemli boyutunu öğretmen merkezli davranışçı öğretim kuramından öğrenci merkezli yapılandırmacı öğretim kuramına geçiş oluşturmaktadır. Bu değişim dünyada sosyal bilgiler öğretimi de yeniden yapılanmaya zorlamıştır. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde bu alanı yönlendiren en etkili kurum olan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS), 1997 yılında, ülkeyi XXI. yüzyıla taşıyacak sosyal bilgiler öğretiminin her şeyden önce yapılandırmacı öğrenme kuramına¹ dayanması gerektiğini vurgulamıştır. Aynı zamanda NCSS, sosyal bilgiler öğretiminin yapılandırılmacılıktan başka etkin öğretim ilkelerine (anlamlılık, bütünlükçülük, değerlere dayalılık, meydan okuma ve aktif öğrenme) göre tasarlanmasını öngörmüştür. Bu dönüşümün yansımalarını eğitim reformu yapan pek çok ülkenin programlarında ve ders kitaplarında görmek mümkündür (Öztürk ve diğerleri,2007).

Tanzimat'tan beri batıda meydana gelen eğitim hareketlerini yakından izlemeye çalışan Türkiye, 1990'lı yıllardan itibaren, çağdaş gelişmelerin ışığında tüm öğretim programları güncelleme sürecine girmiştir (Öztürk ve diğerleri,2007). Dünyadaki değişim ve gelişimleri eğitim sistemimize ve programlarımıza yansıtmak amacıyla 2004 yılında hazırlanan program, dünyada yaşanan tüm bu değişimler ve gelişmelerle birlikte, Avrupa Birliği normlarını ve eğitim anlayışını, mevcut programların değerlendirmelerine ilişkin sonuçları ve ihtiyaç analizlerini dikkate almaktadır (MEB,2005). İşte bu değişim ve gelişmelerin yaşandığı alanlardan biri de sosyal bilgilerdir.

Bilindiği üzere sosyal bilgiler, hayatı ve insanları konu alır. Sosyal bilgiler eğitimcileri sosyal bilgilerin doğası hakkında farklı görüşlere sahiptirler. Barr, Barth ve Shermis (1977)'in yaklaşımlarından birisi, Sosyal bilgilerin *sosyal bilim* şeklinde öğretilmesidir. Bu yaklaşımda öğrenciler, günlük hayatta kendilerini etkileyen sorunlar ile ilgili sosyal bilimlerin temel disiplinleri hakkında bilgi edinirler (Öcal,2007).

Sosyal bilgiler; ilk, orta ve yüksek öğretim sosyal bilgiler dersine yönelik öğretim programı, yöntemleri, etkinlikleri, materyalleri ve ölçme-değerlendirme süreçlerini kapsayan çalışma disiplini (Sarı,2007) olarak tanımlanabilir.

Kuşkusuz yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın en önemli özelliği yapılandırmacılık kuramına dayanmasıdır. Bir diğer özelliği ise söz konusu etkin öğretim ilkelerinin yaşama geçirilmesini öngörmesidir. Yeni programların bu temel nitelikleri, ülkemizde geçmişten bugüne süregelen gelenekselleşmiş öğretmen merkezli-ürün odaklı sosyal bilgiler öğretiminin yerine öğrenci merkezli-süreç odaklı bir öğrenme-öğretim uygulamasına geçilmesini zorunlu kılmaktadır (Öztürk ve diğerleri,2007).

XXI. yüzyılda öğrenme, sadece gerçekleri ve yöntemleri öğrenmeyle ilgili olmayıp aynı zamanda bilgiyi kullanma ve bilgileri bütünleştirme süreciyle de ilgilidir. Bu yüzden eğitimciler sırf öğrenmeden başka, öğretimde değerlendirme yapmaya da ihtiyaç duymaktadırlar (Fadel, Pasnik ve Honey,2007). Öğretim-öğrenme sürecinde yaşanan değişime paralel olarak eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında da önemli gelişmeler olmuştur.

Son yıllardaki eğitim alanında yapılan reformlar, bir yandan eğitim sistemi içinde önemli bir işleve sahip olan ölçme ve değerlendirme

¹ Demirel (2004), İngilizcede *constructivism* olarak adlandırılan yapılandırmacılık kavramının Türkçede *konstruktivizm*, yapılandırmacılık, yapısalcılık, inşacılık, oluşturmacılık gibi isimlerle adlandırıldığını ifade etmektedir.

uygulamalarına yüklenen anlamın değişmesine neden olurken, diğer yandan sistem içinde kullanılan ölçme ve değerlendirme tekniklerinde de önemli değişikliklerin oluşmasını beraberinde getirmiştir (Bahar ve diğerleri,2006). 2005 yılında yürürlüğe giren yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programı yapılandırmacılık esas alınarak hazırlanmış olup yeni ölçme-değerlendirme tekniklerinin uygulanmasını öngörmektedir. Sosyal bilgiler dersi öğrencileri hayata hazırlamayı ilke edinen bir ders olduğundan, bu derste uygulanan etkinliklerin ve ölçme-değerlendirme tekniklerinin yapılandırıcı ve geliştirici olması gerekmektedir.

Geleneksel yöntemlerde öğrenci başarısının değerlendirilmesi, genellikle öğretim sürecinden ayrı ve daha çok ürüne ağırlık verecek bir şekilde ele alınmakta; bu amaçla daha çok çoktan seçmeli ve kısa cevaplı testlerle, yazılı ve sözlü yoklamalara önem verilmekteydi. Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımında ölçme ve değerlendirme, öğretim sürecinin bir parçasıdır ve sadece öğrenmenin başında ve sonunda değil, öğrenme süreci boyunca yer alır. Ayrıca sürece de ağırlık vermesi nedeniyle, eski yaklaşıma göre daha çok ve çeşitli ölçme araç veya yöntemlerinin kullanılmasını gerektirir. Geleneksel olarak kullanılan kâğıt-kalem testleri ile birlikte, öğrencinin sınıf içi ve sınıf dışındaki davranışlarını izleyerek, süreç içindeki performansını gözleyerek, ilgisini, tutumunu ölçerek ve öğrenciyi de değerlendirme sürecine katarak ölçme ve değerlendirmeyi geniş bir açıdan ele alıp öğrenci performansını her yönüyle değerlendirebilmek mümkün olabilmektedir (Gelbal ve Kelecioğlu,2007).

Herman, Aschbacher ve Winters (1992) genel olarak, *performans değerlendirmeyi*²; öğrencilerin gerçek ve otantik problemleri çözmek amacıyla, amaca uygun beceriler geliştirdiği, önceki bilgilerini hatırlayarak yeni öğrenmeler sağladığı, karmaşık ve önemli görevleri yerine getirdiği bir değerlendirme olarak tanımlamaktadır (akt: DiMartino, Castaneda, Brownstein ve Miles,2007).

Son yıllarda yapılan çok sayıdaki araştırma, performans değerlendirmenin oldukça etkili bir değerlendirme olduğunu ortaya koymaktadır (Berryman ve Russell,2001). Khattri, Reeve ve Adamson (1997), otantik değerlendirmenin eğitimde değerlendirme sistemine eklenmesinden bu yana bu değerlendirme anlayışının eğitim ve öğretim faaliyetlerini önemli ölçüde geliştirdiğini ifade etmektedirler.

MEB' liği tarafından 2005 yılında hazırlanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı alternatif ölçme-değerlendirme anlayışını esas almaktadır. Bu programda ölçme-değerlendirme ile ilgili şu ifadelere yer verilmiştir (MEB,2005):

"Sosyal Bilgiler dersi için yapılacak değerlendirme etkinliklerinde öğrencilerin Sosyal Bilgiler Programının tüm boyutlarında sağladığı gelişme ve başarı ölçülmeye ve kaydedilmeye çalışılır. Öğretmenler, öğrencilerin sosyal bilgilerle ilgili konular, kavramlar ve becerilerle ilgili eksiklerini belirlerken, bireysel gelişimlerini izlerken, karşılaştıkları zorlukları tanımlarken, öğrencileri öğrenmeye ve becerilerini geliştirmeye özendirirken değerlendirme yaparlar. Böylece, değerlendirme öğrencilerin eğitiminde yapılandırıcı ve geliştirici bir rol oynar. Öğrencilerin öğrenmesi ve gelişimiyle ilgili elde edilen bilgiler, öğretmenler tarafından kullanılabilmesi gibi öğrencinin kendini değerlendirmesine ve kişisel hedefler belirlemesine de yardım eder".

"Sosyal Bilgiler Programı, yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, araştırma, girişimcilik gibi genel becerilerin yanında, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, kanıt kullanma gibi tarihsel becerilerle mekânı algılama, gözlem yapma gibi coğrafi

² Otantik değerlendirme, performansaya dayalı değerlendirme veya alternatif değerlendirme olarak da bilinen performans değerlendirme, 1990'lı yıllarda ortaya çıkmış ve Grant Wiggins, Ted Sizer ve Lauren Resnick tarafından eğitime yansıtılmıştır (DiMartino ve diğerleri,2007).

becerileri geliştirmesi ve bu konudaki önemli yaklaşımları kavratması bakımından öğrencinin eğitimine önemli katkılar sağlayacaktır. Sosyal Bilgiler dersinde, kullanılan değerlendirme teknikleri öğrencinin geçmişi, kendisi ve çevresi hakkındaki bilgisini, tarihsel ve coğrafi becerileri kullanma yeteneğini ve yaklaşımını geliştirmedeki ilerlemelerini ölçmeye çalışmalıdır”.

“Bu program, bireysel farklılıkları dikkate alan öğrenci merkezli öğretme ve öğrenme stratejileri benimsenmiş olduğu için, ölçme ve değerlendirmede de öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için çoklu değerlendirmeyi gerektirir. Bu nedenle sadece yazılı ve sözlü sınavlarla öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi uygun değildir. Çocukların tarihsel ve coğrafi becerileri uygulama düzeyleri farklıdır. Bazı çocuklar geçmişteki bir karakterin kararlarının tartışıldığı sırada sebep sonuç ilişkilerini başarılı bir şekilde kullanırken, olayları kronolojik olarak yerleştiremeyebilir. Yine bazı çocuklar harita çalışmalarında, bazıları da sözlü sunumda daha iyi olabilirler. Değerlendirme teknikleri öğrencinin tüm yeteneklerini değerlendirilmesini sağlamalıdır”.

Sosyal bilgiler dersi toplum ve yaşamla ilgili bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırmaya yönelik bir ders olması sebebiyle yaşamı ilgilendiren konularda aktif olması, öğrenci başarısının sadece geleneksel ölçme ve değerlendirme teknikleriyle ölçülmesinin büyük bir eksiklik olduğunu, bunun yanında yapılandırılmış alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleriyle ölçülmesi gerektiği fikrini açıkça ortaya koymaktadır. Özellikle sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin gerçek yaşam becerileri değerlendirilmelidir. Bu durum da ancak alternatif ve aktif değerlendirme ile mümkün olacaktır.

Yapılan çeşitli araştırmalar, ülkemizde öğretmenlerin sınıf içi değerlendirme yapmada ve alternatif değerlendirme araçlarını kullanmada yetersiz olduklarını ortaya koymaktadır (Çakan,2004; Özsevgeç, Çepni ve Demircioğlu,2004; Ulutaş,2003; Kaya,2004; Parmaksız,2004; Titrek,2005; Göçer,2005). Bu durum öğrencinin eksiklerinin öğrenme sürecinde belirlenip giderilmesine yönelik çalışmaların yeterince yapılmadığına işaret etmektedir. O nedenle, öğrencilerin öğrenme ürünlerinin değerlendirilmesinin yanında öğrenme sürecindeki eksiklerini belirlenmesine ve gelişimlerinin takip edilmesine hizmet edecek olan alternatif değerlendirme araçlarının kullanılması önem arz etmektedir (Birgin,2008). Türkiye’de, tüm derslerde olduğu sosyal bilgiler dersinde de 2005 yılından itibaren uygulanmaya başlayan alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin uygulanma durumunun incelenmesi gerekmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ (RESEARCH AIM AND SIGNIFIGANCE)

Bu çalışmanın esas amaçlarından biri, öğretmenlerin yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki ölçme-değerlendirme tekniklerini kullanma sıklıklarının tespit edebilmektir. Bir diğeri, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini ne derecede kullandıklarını ortaya çıkarabilmektir. Bu amaçlar çerçevesinde şu sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır:

- İlköğretim ikinci kademedeki uygulanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki ölçme ve değerlendirme tekniklerini öğretmenlerin uygulama sıklığı ne düzeydedir?
- Sosyal bilgiler öğretmenleri alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini ne derecede kullanmaktadırlar?
- Öğretmenlerin geleneksel ve alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini uygulama sıklıkları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Yenilenen İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programının ve yapılan bütün eğitim-öğretim çalışmalarının belirlediği; eğitim-öğretim

faaliyetleri sırasında öğrencilerin çok boyutlu değerlendirilmesi gerektiği konusudur. Çalışma, ilköğretim okullarında sosyal bilgiler dersinde, gerçekten programın belirlediği alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespit edilmesi bakımından önemli görülmektedir.

Kuşkusuz yeterli ve etkili bir değerlendirme yapmak için sosyal bilgiler öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme ile ilgili bilgilerinin artırılması gerekmektedir. Bu araştırmadan elde edilen bilgiler sonucu, yeni ölçme-değerlendirme yaklaşımı konusunda yararlı olunabileceği düşünülmektedir.

Gerçekleştirilecek bu araştırma, sosyal bilimlerde, özellikle eğitim alanında yapılacak olan diğer çalışmalara örnek olması açısından önem arz etmektedir.

3. YÖNTEM (METHOD)

3.1. Araştırma Modeli (Research Model)

Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretim programında yer alan ölçme ve değerlendirme tekniklerinin uygulanma sıklığının öğretmen görüşleri çerçevesinde belirlenmesine yönelik olarak tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

Araştırmada; Sosyal Bilgiler Öğretiminin uygulayıcısı olan, ilköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin görüşleri nicel olarak incelenmiştir.

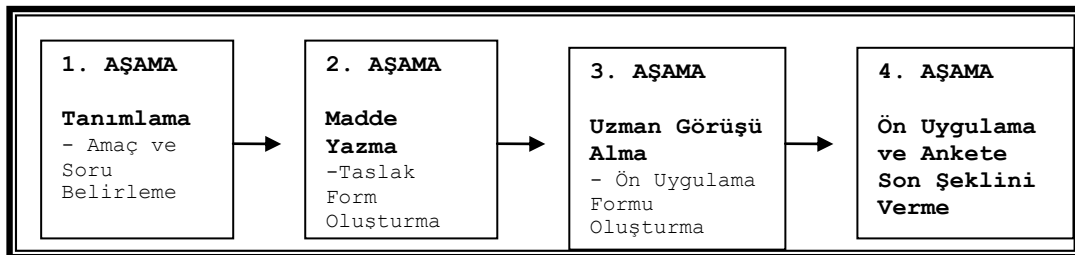
Bu araştırmada; araştırma problemi ve alt problemlerinin belirlenmesi, literatür taramaları, veri toplama araçlarının hazırlanması ve uygulanması, verilerin analiz edilmesi, bulguların raporlaştırılması ve yorumlanması ile sonuçlar ve öneriler gibi araştırma basamakları izlenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem (Population and Sample)

Nicel araştırma, araştırmada evren, örneklem gibi kavramları kullanarak bulgularını genelleme gibi bir eğilim içerisindedir (Ekiz,2004). Bu sebeple araştırmanın verileri için evren ve örneklem belirlenerek genelleme yapılmıştır. Araştırma evrenini 2008-2009 öğretim yılında Erzurum ili merkez ilçelerindeki (Yakutiye ve Palandöken) ilköğretim okullarında görev yapan tüm sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Erzurum il merkezindeki (Yakutiye ve Palandöken ilçeleri) ilköğretim okullarında görev yapan tüm sosyal bilgiler öğretmenlerine ulaşılmaya çalışılmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı (Data Collection Tool)

Araştırmada verilerin toplanmasında anket kullanılmıştır. Anketin geliştirilmesinde, önce, literatür taramasından yararlanılarak taslak anket formu hazırlanmıştır. Ankette 5'li likert tipi maddeler tercih edilmiştir. Çalışmada anket geliştirme süreci, *problemi tanımlama, madde (soru) yazma, uzman görüşü alma ve ön uygulama yapma* olmak üzere dört aşamada (Büyüköztürk,2005) gerçekleşmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Anket geliştirme süreci
(Figure 1. Questionnaire development process)

Anket hazırlarken, Mertens (2005) tarafından önerilen şu hususlara dikkat edilmiştir:

- Anket formu etkileyici ve ilgi çekici hale getirilmeye çalışılmıştır. Örneğin, ankette olabildiğince kaliteli kâğıt, ilgi çekici tablolar, yazı tonları ve yazı türleri kullanılmıştır.
- Sorular kolay cevaplanabilir şekilde sıralanmıştır.
- Demografik sorular (kişisel bilgiler), ayrı bir bölüm başlığı altında verilmiştir.
- Bölüm, madde ve sayfa numaraları verilmiştir.
- Açık ve kısa yönergeler kullanılmıştır.
- Kafa karıştıracağı ve anlaşılamayacağı düşünülen sorular anlaşılır hale getirilmiştir.
- Aynı içerikli sorular, mümkün olduğunca bir araya getirilmiştir.
- Önemli olduğu düşünülen sorular anketin sonuna bırakılmamıştır.
- **Geçerlik çalışması:** Anket formunun geliştirilmesinden sonra geçerlik çalışması yapılmıştır. Anketlerde en çok kullanılan geçerlik yöntemi kapsam geçerliliğidir. Kapsam geçerliliği, ankette yer alan soruların içeriği, soruların amaca uygunluğu, uygun soru türlerinin iyi seçilip seçilmediği ve soruların bir bütünlük oluşturup oluşturmadığı ile ilgilidir. Anketin kapsam geçerliliğini sağlamak için çeşitli yollar vardır. Konu alanı uzmanlarına başvurmak, anketin oluşturulması sırasında, anketin uygulanacağı kişilere açık uçlu sorular yönelmek ve ön deneme yapmak anketin kapsam geçerliliğini yükseltir. Bunlardan en yaygın olarak kullanılan, konu ile ilgili uzmanların görüşlerine başvurmaktır. Görüş alınan uzmanların üçten az olmaması, olanaklı ise daha fazla sayıda olması sağlanmalıdır (Türküm, 2002). Bu araştırmada, anket formunun kapsam geçerliliğinin sağlanması amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Anketin kapsam geçerliliğinde 7 uzmandan görüş alınmıştır.

Hazırlanan anket uzman görüşlerine sunulmuş ve alınan öneriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak anket formu pilot deneme için hazır duruma getirilmiştir. Anket formunun pilot denemesi için, anket formu çalışma evreninden seçilen örnekleme benzer özellikler taşıyan sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanmıştır. Çünkü Mertens (2005)'e göre, araştırmacının evrenine benzer özelliklere sahip bir grup üzerinde yapılacak olan pilot uygulama, anketin pilot denemesinin en önemli aşamasını oluşturur.

Anketin pilot denemesi için 25 öğretmen belirlenmiştir. Araştırmacının ön uygulama sürecinde öğretmenlerin yanında bulunmaya özen gösterilmiştir. Anketin pilot uygulamasına katılan öğretmenlerin kişisel özellikleri evreni temsil edecek özellikleri taşımaktadır.

- **Güvenirlilik çalışması:** Anket formunun pilot denemesi yapıldıktan sonra anketten elde edilen veriler bilgisayarda SPSS (Statistic Program for Social Sciences) programına aktarılmıştır. Anketin güvenirlilik analizinde Cronbach Alfa testinden faydalanılmıştır. Anketin kişisel olmayan likert tipi ölçek olarak geliştirilen maddelerinin güvenirlilik analizi 0.78 olarak hesaplanmıştır. Anketin oldukça güvenilir olduğu ortaya çıkmıştır. Çünkü Özdamar (2002)'a göre alfa katsayısının 0,60-0.80 arasında olması ölçme aracının oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Anket formuna son biçimi verilerek uygulamaya hazır duruma getirilmiştir.

Anket uygulama biçimi, yüz yüze uygulama, posta ile uygulama, telefonla uygulama ve bilgisayarla uygulama olarak biçiminde dörde ayrılmaktadır (Anderson,2004; Büyüköztürk ve diğerleri,2009). Bu araştırmada, anket uygulama işlemleri bizzat araştırmacı tarafından yapılmış ve anketler uygulanan okullardan toplanmıştır.

Anket, 17.02.2009 ile 15.04.2009 tarihleri arasında araştırma kapsamındaki tüm okullara araştırmacı tarafından dağıtılmıştır. Okullara dağıtılan anket sayısı 114'dür. Araştırmada 110 anket geri toplanmıştır. Toplanan anketlerden 2'si eksik ve yanlış doldurulması nedeniyle değerlendirmeye alınmamıştır. Bu sebeple 108 anketten elde edilen veriler araştırmada kullanılmıştır. Böylece, araştırmada anketlerin geri dönüş oranı (değerlendirmeye alınan) yüzde % 94,7 olarak gerçekleşmiştir. Anketlerin geri dönüş oranı büyük ölçüde uygulama biçimine bağlıdır. Yüz yüze anket uygulamada geri dönüş oranının daha yüksek olduğu söylenebilir. Anketle yapılan çalışmalarda sağlıklı yorum yapılabilmesi için anketlerdeki dönüş oranının %70-%80'nin altına düşmemesine özen gösterilir (Büyüköztürk ve diğerleri,2009).

3.4. Verilerinin Analizi (Data Analysis)

Verilerin analizinde betimsel istatistik yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin tüm istatistiksel çözümlenmeleri SPSS (Statistical Package for the Social Science) paket programı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada verilerin SPSS programında analiz edilmesinden önce değerlendirmeye alınacak anketlere 1'den başlayarak 108'e kadar bir anket numarası verilmiştir. Bu süreçte, ölçme-değerlendirme tekniklerinin kullanılma sıklığına ilişkin 24 maddenin bilgisayara girilmesinde *her zaman* seçeneğine 5, *çoğunlukla* seçeneğine 4, *kimi zaman* seçeneğine 3, *çok seyrek* seçeneğine 2 ve *hiçbir zaman* seçeneğine 1 puan verilmiştir.

SPSS paket programına yüklenen veriler, araştırmanın problemi ve alt problemleri doğrultusunda istatistiksel işlemlere tabi tutulmuştur. Öğretmenlerin anketteki her bir maddeye verdikleri yanıtların yüzde dağılımları tek tek yorumlandıktan sonra, genel olarak aritmetik ortalamalarına göre yorum yapılmıştır. Veri toplama araçlarında kullanılan beşli derecelendirme ölçeğine uygun olarak, elde edilen ortalama puanların derecelendirilmesi ve yorumlanmasında; "1.00-1.80 hiçbir zaman, 1.81-2.60 arası çok seyrek, 2.61- 3.40 arası kimi zaman, 3.41-4.20 arası çoğunlukla ve 4.21- 5.00 arası her zaman" temel alınmıştır

Ankette seçeneklerin her birine verilen yanıtların frekans (f), yüzde (%) ve aritmetik ortalama (\bar{X}) dağılımları alınarak tablolar biçiminde sunulmuştur. Ayrıca, öğretmenlerin geleneksel ve alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerini kullanma sıklıklarının karşılaştırılmasını yapmak amacıyla *t testi* uygulanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR (FINDINGS AND COMMENTS)

Araştırmada kullanılan ankette yer alan kişisel bilgiler ilişkin sorulara öğretmenlerin verdikleri cevaplar frekans (f) ve yüzde (%) kullanılarak tablollaştırılmış ve yorumlanmıştır.

Ankete katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %33,3'ü bayan, %66,7'si erkektir. Öğretmenlerin %52,8'i 1-10 yıl, %27,8'i 11-20 yıl, %15,7'si 21-30 yıl ve %3,7'si 31 yıl ve üzeri mesleki hizmet süresine sahip iken, %67,6'sı Eğitim Fakültesi, %7,4'ü Açık Öğretim Fakültesi Lisans Tamamlama Programı, %24,1'i Fen-Edebiyat Fakültesi ve %0,9'u Eğitim Enstitüsü mezunudur. Ankete katılan öğretmenlerin %12'si sadece 6. sınıfların, %14,8'i sadece 7. sınıfların, %73,2'si ise hem 6 hem de 7. sınıfların sosyal bilgiler dersini okutmaktadırlar. Öğretmenlerin %21,3'ü ortalama olarak 20 öğrenci veya daha az olan sınıfta, %57,4'ü 21-30 öğrenci olan sınıfta, %19,4'ü 31-40 öğrenci olan sınıfta, %1,9'u ise 41-50 öğrenci olan sınıflarda derse girmektedirler (Tablo 1).

Tablo 1. Anket uygulamasına katılan öğretmenlerin kişisel özellikleri
(Table 1. Personal characteristics of teachers participating questionnaire implementation)

Kişisel Bilgiler	f	%
Cinsiyet		
Bayan	36	33,3
Erkek	72	66,7
Mesleki hizmet süresi		
1-10 Yıl	57	52,8
11-20 Yıl	30	27,8
21-30 Yıl	17	15,7
31 Yıl ve üzeri	4	3,7
Mezuniyet durumu		
Eğitim Fakültesi	73	67,6
Açık Öğretim Lisans Tamamlama Programı	8	7,4
Fen-Edebiyat Fakültesi	26	24,1
Diğer (Eğitim Enstitüsü)	1	0,9
Sosyal Bilgiler dersini okuttukları sınıf		
6. sınıf	13	12,0
7. sınıf	16	14,8
6 ve 7. sınıf	79	73,2
Ortalama bir sınıftaki öğrenci sayıları		
20 öğrenci veya daha az	23	21,3
21-30 öğrenci	62	57,4
31-40 öğrenci	21	19,4
41-50 öğrenci	2	1,9
Toplam	108	100

Bu bilgilere göre öğretmenlerin cinsiyetlerine bakıldığında erkeklerin oranı bayanlara göre daha fazladır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu eğitim fakültesi mezunu olmasına rağmen fen-edebiyat, açık öğretim fakültesi lisans tamamlama programı ve eğitim enstitüsü mezunları da vardır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu hem 6. sınıf hem de 7. sınıfların sosyal bilgiler dersine girmektedirler. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin girdikleri sınıflardaki öğrenci sayıları genel itibarıyla fazla değildir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerini kullanma sıklıklarının tespit etmek ve geleneksel ölçme değerlendirme tekniklerini kullanma durumları ile karşılaştırmak amacıyla öğretmenlerin ölçme-değerlendirme tekniklerini kullanma sıklığına ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, ankete katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinden en çok performans görevi, ders içi performans ve proje görevini; en az ise tanılayıcı dallanmış ağaç tekniği, tutum ölçeği ve poster kullanıldıkları söylenebilir (Tablo 2).

Tablo 2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerini kullanma sıklığına ilişkin görüşleri
(Table 2. Social studies teachers' opinions about frequencies of using alternative assessment technique)

Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri		Her zaman	Çoğunlukla	Kimi zaman	Çok Seyrek	Hiçbir zaman	\bar{X}
Öğrenci Ürün Dosyası	f %	18 16,7	39 36,1	31 28,7	14 13,0	6 5,6	3,45
Rubrik (Puanlama Ölçeği)	f %	12 11,1	34 31,5	30 27,8	21 19,4	11 10,2	3,14
Poster	f %	5 4,6	12 11,1	31 28,7	35 32,4	25 23,1	2,42
Proje Görevi	f %	54 50,0	27 25,0	20 18,5	7 6,5	-	4,19
Performans Görevi	f %	73 67,6	24 22,2	7 6,5	4 3,7	-	4,54
Görüşme (Mülakat)	f %	17 15,7	29 26,9	32 29,6	19 17,6	11 10,2	3,20
Grup Değerlendirmesi	f %	10 9,3	32 29,6	32 29,6	23 21,3	11 10,2	3,06
Akran Değerlendirmesi	f %	4 3,7	16 14,8	35 32,4	25 23,1	28 25,9	2,47
Öz Değerlendirme	f %	17 15,7	27 25,0	33 30,6	17 15,7	14 13,0	3,15
Kavram Haritası	f %	11 10,2	31 28,7	39 36,1	16 14,8	11 10,2	3,14
Tutum Ölçeği	f %	3 2,8	11 10,2	36 33,3	26 24,1	32 29,6	2,32
Gözlem Formu	f %	12 11,1	24 22,2	34 31,5	25 23,1	13 12,0	2,97
Kontrol Listesi	f %	17 15,7	26 24,1	30 27,8	20 18,5	15 13,9	3,09
Tanılayıcı Dallanmış Ağaç	f %	1 0,9	5 4,6	16 14,8	31 28,7	55 50,9	1,76
Drama	f %	3 2,8	17 15,7	48 44,4	26 24,1	14 13,0	2,71
Sözlü Tarih Çalışması	f %	11 10,2	32 29,6	38 35,2	17 15,7	10 9,3	3,16
Ders İçi Performans	f %	65 60,2	33 30,6	9 8,3	1 0,9	-	4,50

Ankete katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin geleneksel ölçme ve değerlendirme tekniklerinden en çok yazılı yoklamayı; en az ise sözlü yoklamayı kullandıkları ortaya çıkmaktadır (Tablo 3).

Tablo 3. Öğretmenlerin geleneksel ölçme-değerlendirme tekniklerini kullanma sıklığına ilişkin görüşleri
(Table 3. Social Studies teachers' opinions about frequencies of using traditional assessment technique)

Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri		Her zaman	Çoğunlukla	Kimi zaman	Çok Seyrek	Hiçbir zaman	\bar{X}
Yazılı Yoklama	f %	80 74,1	19 17,6	6 5,6	3 2,8	-	4,63
Sözlü Yoklama	f %	44 40,7	20 18,5	12 11,1	13 12,0	19 17,6	3,53
Kısa Cevaplı Sorular	f %	71 65,7	25 23,1	10 9,3	2 1,9	-	4,53
Boşluk Doldurmalı Sorular	f %	59 54,6	32 29,6	12 11,1	4 3,7	1 0,9	4,33
Çoktan Seçmeli Test	f %	71 65,7	31 28,7	3 2,8	2 1,9	1 0,9	4,56
Doğru-Yanlış Soruları	f %	58 53,7	29 26,9	13 12,0	7 6,5	1 0,9	4,26
Eşleştirmeli Sorular	f %	39 36,1	37 34,3	16 14,8	15 13,9	1 0,9	3,91

Sosyal bilgiler öğretmenlerin alternatif ve geleneksel ölçme değerlendirme tekniklerini kullanma sıklıkları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bu anlamlı farklılık geleneksel yöntemlerin lehine olmuştur (Tablo 4). Bu sonuçtan da anlaşılacağı üzere yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış 6 ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 2005 yılından itibaren uygulanmasına rağmen hala sosyal bilgiler öğretmenlerinin geleneksel ölçme ve değerlendirme tekniklerini daha sık kullandıkları görülmektedir.

Tablo 4. Öğretmenlerin geleneksel ve alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerini kullanma sıklıklarının karşılaştırılması
(Table 4. The comparison of using traditional or alternative measurement-assessment techniques)

Ölçüm	n	\bar{X}	df	t	P
Alternatif	108	3,13	22	0,901	0,001**
Geleneksel	108	4,25			

** $P \leq 0,01$

5. SONUÇ VE TARTIŞMA (CONCLUSION AND DISCUSSION)

Eğitim sürecinin en önemli unsurlarından birisi ölçme ve değerlendirmedir. Dünyada her alandaki değişim, ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarında da kendisini göstermiştir. Özellikle son yıllarda ölçme ve değerlendirme alanında, geleneksel ölçme ve değerlendirme teknikleri yanında alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri kullanılmaya başlanmıştır. ABD ve diğer gelişmiş batı ülkelerinde 1980'li yıllardan itibaren kullanılmaya başlanan proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası gibi uygulamalar ülkemizde 2005 yılından itibaren yaygınlaşmaya başlamıştır. Ülkemizde 2005 yılında hazırlanan ikinci kademe Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda da bu uygulamalara yer verilmiştir. Bu noktadan hareketle, ülkemizde sosyal bilgiler derslerinde daha çok hangi ölçme ve değerlendirme tekniklerinin uygulandığını tespit etmek amacı taşıyan bu araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Sosyal bilgiler öğretmenleri alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinden en çok performans görevi, ders içi performans ve proje görevini kullandıkları ortaya çıkmıştır.
- Sosyal bilgiler öğretmenleri alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinden en az ise tanılayıcı dallanmış ağaç tekniği, tutum ölçeği ve posterini kullanmaktadırlar.
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin geleneksel ölçme ve değerlendirme tekniklerinden en çok yazılı yoklamayı kullandıkları tespit edilmiştir.
- Öğretmenlerin geleneksel ölçme ve değerlendirme tekniklerinden ise en az sözlü yoklamayı kullandıkları görülmüştür.
- Sosyal bilgiler öğretmenlerin alternatif ve geleneksel ölçme değerlendirme teknikleri kullanma sıklıkları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu anlamlı farklılık geleneksel yöntemlerin lehine olmuştur. Bu sonuçtan da anlaşılacağı üzere yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış 6 ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 2005 yılından itibaren uygulanmasına rağmen hala sosyal bilgiler öğretmenlerinin geleneksel ölçme ve değerlendirme tekniklerini daha sık kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Gelbal ve Kelecioğlu (2007) tarafından yapılan araştırmanın bulgularına göre, öğretmenlerin öğrencilerini tanımada ve başarı düzeylerini belirlemede daha çok geleneksel yöntemleri tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca yüz yüze yapılan görüşme ve mülakatları da sıklıkla kullanmaktadırlar. Hiç kullanmadıkları yöntemler arasında ilk sırayı öğrencilerin kendilerini değerlendirmeye yönelik yöntemler almaktadır. Öğretmenler kendilerini en çok geleneksel yöntemler olarak adlandırılan

sınav türlerinde yeterli görmektedirler. Diğer yöntemlerde kendilerini orta düzeyde yeterli görmektedirler. Hiç yeterli olunmayan yöntemlerin başında öğrenci değerlendirmesine dayalı yöntemler gelmektedir. Bu yöntemler, eğitim sisteminde yaygın olarak kullanılmaması ve bu araçların nasıl kullanılacağına ve sonuçlarının nasıl değerlendirileceğine ilişkin yeterince örneğin bulunmaması öğretmenlerin bu alanda güçlük çekmelerinin sebepleri arasında yer alabilir. Yaptığımız bu çalışmada da buna benzer şekilde öğretmenlerin daha çok geleneksel olarak adlandırılan ölçme ve tekniklerini kullanmaları oldukça dikkat çekicidir. Gelbal ve Kelecioğlu bu çalışmalarını 2007 yılında yapmışlar ve 2009 yılına gelindiğinde de hala alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanımı hususunda bir değişikliğin olmadığını görülmektedir.

Yapılan birçok çalışmada (Çakan,2004; Ulutaş,2003; Kaya,2004; Parmaksız,2004; Titrek,2005; Göçer,2005; Gözütok, Akgün ve Karacaoğlu,2005; Yaşar ve diğ.,2005; Kutlu,2005; Tekişik,2005; Özsevgeç,2007; Şenel,2008; Çoruhlu, Nas ve Çepni,2009; Kuran ve Kanatlı,2009) öğretmenlerin kendilerini en fazla ölçme ve değerlendirme konusunda eksik gördükleri ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri konusunda hizmet içi eğitim ihtiyacı olduğunu Çoruhlu ve arkadaşları (2009) yaptıkları bir çalışmada ortaya koymuşlardır. Bu çalışmalarında, öğretmenlerin yarısından fazlasının yüksek düzeyde hizmet içi eğitime ihtiyaç duymuş oldukları konuların; performans değerlendirme, öğrenci ürün dosyası, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç ve drama konularında olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca Gözütok ve arkadaşları (2005), tarafından yeni öğretim programlarının değerlendirmesinin yapıldığı bir çalışmada, programlarda alternatif ölçme değerlendirme teknikleri hakkında yeterli bilgilendirmenin yapılmadığı, yapılandırılmış grid ve tanılayıcı dallanmış ağaç gibi terimlerin öğretmenler tarafından tam olarak anlaşılmadığı ortaya konulmuştur. Bu sonuçlardan da anlaşılacağı üzere öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini az kullanmalarının sebebinin, ölçme ve değerlendirme konusunda özellikle de alternatif ölçme ve değerlendirme konusunda kendilerini yetersiz hissetmeleri olabilir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER (CONCLUSIONS AND SUGGESTIONS)

Öğretmenlere; programa ve ders kitaplarındaki bilgilere sıkı sıkıya bağlı kalmadan, öğrencilerin yeteneklerinin farkına varmalarını sağlayacak türden proje görevleri verilerek, proje ve performans görevi uygulamalarında proje tabanlı öğrenme yaklaşımını esas almaları tavsiye edilebilir. Değerlendirme, öğretmen ve kitaplar yoluyla gerçekleri doğrudan ezberletmekten ziyade, gerçek anlama ve bilgiyi uygulamaya odaklanmalıdır. Artık, proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası gibi tekniklere alternatif gözüyle bakmamak gereklidir. Mümkün olduğu kadar programın gereği, geleneksel tekniklerle birlikte bu teknikler de sıklıkla kullanılmalıdır. Öğrencinin performansını daha sağlıklı ölçmek amacıyla kullanılan alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin sayısı artırılabilir. Proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası uygulamasının yanında öz değerlendirme, akran değerlendirme, grup değerlendirme, tutum ölçeği, kontrol listesi, kavram haritası, sözlü tarih çalışması değerlendirmesi, drama, günlük tutma gibi teknikler de kullanılabilir.

Ülkemizde öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri konusunda daha iyi yetişmelerini sağlamak amacıyla YÖK ile MEB arasında işbirliği oluşturularak üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde verilen alternatif ölçme ve değerlendirme konusundaki eğitimlerin uygulamaya dönük olması sağlanabilir. Sosyal bilgiler dersinin temel amaçları olarak belirlenen bilgi, beceri ve değerler arasındaki ilişki birbirlerini karşılıklı olarak desteklemektedir. Bu sebeple öğrencilerin bilgi, beceri

ve değerlerinin ölçülmesi ve değerlendirilmesi oldukça önemlidir. Geleneksel testlerle öğrencilerin sadece bilgileri ölçülürken, beceri ve değerleri ise ancak alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri ile ölçülebilir. Alternatif değerlendirme konusunda sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik çeşitli hizmet içi eğitim kurs ve seminerler düzenlenerek bilinçlendirilebilir. Aynı zamanda okul yöneticileri ve ilköğretim müfettişlerine de alternatif ölçme ve değerlendirme konusunda hizmet içi eğitim kurs ve seminerleri düzenlenerek, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin, ilköğretim müfettişlerinin bilgi ve uygulama eksiklikleri, karşılaştıkları sorunlar giderilmeye çalışılabilir. Özellikle eylül ve haziran aylarında yapılan seminer çalışmaları daha etkili hale getirilerek, ölçme ve değerlendirme konusunda öğretmenlere hem teorik hem de uygulamalı eğitim verilebilir.

MEB Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığı ölçme ve değerlendirme ile ilgili kurs sayısını arttırabilir. Bu kurs ve seminerlerde öğretmenlere bilgi veren kişilerin mutlaka alanında uzman veya akademisyen olması, verilen eğitimin daha etkin ve verimli olmasını sağlayacaktır. Alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri 2005 yılından itibaren ilköğretim sosyal bilgiler derslerinde uygulandığı için bu tür kurs ve seminerlerde karşılaşılan sorunlar tespit edilmeye çalışılabilir ve bunlara yönelik çözüm önerileri getirilebilir. Hizmet içi eğitim seminerleri dışında, eğitim ve öğretim süreci başlamadan önce öğretmenlere, sosyal bilgiler öğretiminde alternatif ölçme ve değerlendirme konusunda çeşitli kaynaklar gönderilebilir. Örneğin, kitap, dergi, makale gibi kaynaklar internet yoluyla öğretmenlere ulaştırılabilir. Alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımına ve sosyal bilgiler dersine göre hazırlanmış ölçme araçları öğretmenlere ulaştırılarak öğretmenlerin bunlardan faydalanmaları sağlanabilir. Ülkemiz eğitim sistemi yapılandırmacı yaklaşım esasına göre yürütülmekte olup bu yaklaşımın en önemli boyutlarından biri olan değerlendirme boyutunun açıklığa kavuşturulması gereklidir. Yapılandırmacı yaklaşımın değerlendirme süreci de öğrenci ve etkinlik merkezli, performansa dayalı ve gerçek hayatla ilişkili gerçekleştirilmelidir. Müfredatta ve öğretmen kılavuz kitaplarında alternatif değerlendirme konusuna ilişkin yeterli bilgi verilmelidir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Anderson, G., (2004). Fundamentals of Educational Research. Routledge Falmer. London and New York.
2. Bahar, M., Nartgün, Z., Durmuş, S. ve Bıçak, B., (2006). Geleneksel-Alternatif Ölçme ve Değerlendirme. Pegema Yayıncılık.
3. Barr, R., Barth, J.L., and Shermis, S.S., (1977). The Nature of the Social Studies. ETC Publication. California.
4. Berryman, L. and Russell, D.R., (2001). "Portfolios Across The Curriculum: Whole School Assessment in Kentucky". The English Journal. 90(6):76-83.
5. Birgin, O., (2008). "Alternatif Bir Değerlendirme Yöntemi Olarak Portfolyo Değerlendirme Uygulamasına İlişkin Öğrenci Görüşleri". Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. 6(1):1-24.
6. Büyükoztürk, Ş., (2005). "Anket Geliştirme". Türk Eğitim Bilimleri Dergisi 3(2):133-151.
www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2005_cilt3/sayi_2/133-151.pdf
(20.02.2009).
7. Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F., (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Pegem Akademi. 3. baskı. Ankara.
8. Çakan, M., (2004). "Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Uygulamaları ve Yeterlik Düzeyleri: İlk ve Ortaöğretim". Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 37 (2):99-114.

9. Çoruhlu, T.Ş., Nas, S.E. ve Çepni, S., (2009). Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme Değerlendirme Tekniklerini Kullanmada Karşılaştıkları Problemler: Trabzon Örneği. Yüzüncü Yıl Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Dergisi. 4(1): 122-141.
10. Demirel, Ö., (2007). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Pegem Yayıncılık. Ankara.
11. Dimartiono, J., Castaneda, A., Brownstein, M., and Miles, S., (2007). "Authentic Assessment". Principal's Research Review. Vol.2. Issue 4:1-8.
12. Ekiz, D., (2004). "Eğitim Dünyasının Nitel Araştırma Paradigmasıyla İncelenmesi: Doğal Ya Da Yapay". Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2(4): 415-439.
13. Fadel, C., Honey, M., and Pasnik, S., (2007). Assessment in the Age of Innovation Education Week, 26(38), 34, 40.
14. Gelbal, S. ve Kelecioğlu, H., (2007). "Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Hakkındaki Yeterlik Algıları ve Karşılaştıkları Sorunlar". Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 33:135-145.
15. Göçer, A., (2005). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Lisans Tezi. Erzurum.
16. Gözütok, D., Akgün, Ö.E. ve Karacaoğlu, C., (2005). Yeni İlköğretim Programlarının Uygulanmasına Öğretmenlerin Hazırlanması. Eğitimde Yansımalar: VIII Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kayseri.
17. Herman, J.L., Aschbacher, P.R., and Winters, L., (1992). A Practical guide to alternative assessment. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
18. Kaya, B., (2004). İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrencilerin Başarı Düzeyini Belirlemede Kullandıkları Ölçme Araçları ve Bunları Seçmelerinde Etkili Olan Faktörler. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
19. Khattri, N., Reeve, A.L., and Adamson, R.J., (1997). Assessment of Student Performance: Studies of Education Reform. Washington DC. Pelavin Research Institute.
20. Kuran, K. ve Kanatlı F., (2009) Alternatif Ölçme Değerlendirme Teknikleri Konusunda Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(12): 209-234.
21. Kutlu, Ö., (2005). Yeni İlköğretim Programlarının 'Öğrenci Başarısındaki Gelişimi Değerlendirme, Eğitimde Yansımalar: VIII Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kayseri.
22. MEB. (2005). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı. Ankara.
23. Mertens, D.M., (2005). Research and Evaluation an in Education and Psychology. 2nd Edition. Sage Publications. London.
24. Öcal, A., (2007). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde 6. Sınıf Öğrencilerinin Mekansal Biliş Becerilerinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.
25. Özdamar, K., (2002). SPSS Paket Programları. Kaan Kitabevi. Eskişehir.
26. Özsevgeç, T. (2007). İlköğretim 5. Sınıf Kuvvet ve Hareket Ünitesine Yönelik 5E Modeline Göre Geliştirilen Rehber Materyallerin Etkililiğinin Belirlenmesi, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

27. Özsevgeç, T., Çepni, S. ve Demircioğlu, G., (2004). "Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Ölçme- Değerlendirme Okur-Yazarlık Düzeyleri". VI. Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi Bildirileri. İstanbul.
28. Öztürk, C., Acun, İ. Akengin, H., Ata, B., Baysal, N.Z., Demircioğlu, İ.H., Doğanay, A., Gültekin, M., Kabapınar, Y., Karabağ, G., Tekindal, S., Yanpar, T., Yaşar, Ş. ve Yel, S., (2007). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. Pegem Yayıncılık. Ankara
29. Parmaksız, R.Ş., (2004). Aktif Öğrenme ve Alternatif Değerlendirme Yaklaşımlarının Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılabilirliği. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak.
30. Sarı, İ., (2007). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih Etkinliklerinin Öğrenci Başarı, Beceri ve Tutumlarına Etkisi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
31. Şenel Çoruhlu, T., Er Nas, S. ve Çepni, S., (2008). Fen ve Teknoloji Öğretmenleri İçin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerine Yönelik Bir HİE Programından Yansımalar: Trabzon Örneği, Necatibey Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(2), 1-22.
32. Tekişik, H.H., (2005). Yeni İlköğretim Programlarının Uygulanmasına Öğretmenlerin Hazırlanması, Eğitimde Yansımalar: VIII Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Kayseri.
33. Titrek, D.A., (2005). Öğretmenlerin İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Kullandıkları Ölçme Araçlarının Niteliksel Özellikleri. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
34. Türküm, S.A., (2002). "Anket tekniği". *Bireyi tanıma teknikleri* (Editör: Can, G.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
35. Ulutaş, S., (2003). Genel Liselerdeki Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Alanındaki Yeterlikleri İle Ölçme ve Değerlendirme İlkelerini Uygulama Düzeylerinin Araştırılması. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
36. Yaşar, Ş., Gültekin, M., Türkkın, B., Yıldız, N. ve Girmen, P., (2005). Yeni İlköğretim Programlarının Uygulanmasına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Hazırbulunuşluk Düzeylerinin ve Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi (Eskişehir İli Örneği), Eğitimde Yansımalar: VIII Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kayseri.